

ג. ל ג ר נ ד ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י כ ו ב י ן
י ו ״ ל ע ״ י מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ש כ ל ה ל מ כ ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר
ה ס ת ד ר ו ת נ ש י מ ז ר ׳ ב א מ ר י ק ה

ו י ק ה ל פ ס ק ר י (ת ש ״ י)
ל י ׳ ה כ י א - ל י ׳ ה

א. מ' כ' ז' ו הנשיאים הביאו את אבני השם...
ספרי נשא (במדבר ז' ב' ג'): "ויקריבו נשיאי בני ישראל... ויביאו את קרבנם
לפני ה'... נתן אומר: וכי מה ראו נשיאים להתנדב (שם, ככלות משה להקים את
המשכן) תחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כן אמרו נשיאים:
ותנדבו ישראל מה שמתנדבים ומה שמחסרים אנו משלימים. כיון שראו נשיאים
שהשלימו ישראל את הכל "ג' (שמות ל' ג'): "והמלאכה היתה דים", אמרו נשיאים:
"מה עלינו לעשות?" והביאו את אבני השם, לכך התנדבו כאן (ככלות הקמת המשכן)
תחילה.
במדבר רבה ז' י"ט: "סיקריבו נשיאי ישראל. למה נזדרזו הנשיאים לבוא ולהקריב
תחילה ובמלאכת המשכן נתעצלו ולא הביאו אלא אבני שם ואבני מלואים באחרונה?
לפי שבשעה שאמר משה (ל' ה') "כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' ולא אמר לנשיאים,
היה רע בעיניהם על שלא אמר להם להביא. אמרו: "יביאו העם מה שיביאו ומה
שיחסר, נמלא אנחנו". שמחו כל ישראל במלאכת המשכן והביאו בשמחה כל גדבה
ובזריזות. ראה מה כתוב: (שמות ל' כ"ב) "ויבואו האנשים על הנשים", שהיו דוחקים
זה על זה ובאים אנשים ונשים בערבוביה. ולשני קרים הביאו כל הגדבה, שנאמר
(ל' ג') "והם הביאו אליו עוד בבקר, בבקר". וכתוב (ל' ז') "והמלאכה היתה דים",
לאחר שני ימים בקשו הנשיאים להביא נדבתם ולא יכלו, שכבר צוה משה (ל' ו')
"ויעבירו קול במחנה לאמור: איש איש אל יעשו עוד מלאכה". והיו הנשיאים מצירים
על שלא זכו בנדבת המשכן. אמרו: "הואיל ולא זכינו בנדבת המשכן, נתן בכנדי
כהן גדול. שני' (ל' כ' ז') "והנשיאים הביאו את אבני השם...". אמר הקב"ה:
"בני שנזדרזו - יכתב שהביאו וחותר (ל' ז'), והנשיאים שנתעצלו, חסר אות אחת
משמם, שכן כתיב "והנשאם" חסר יו"ד". כיון שנגמר המשכן, הקדימו והביאו קרבן
בזריזות.

רש"י ל' כ' ז' ד"ה והנשאם
רש"י במדבר ז' ג' ד"ה ויקריבו אותם לפני המשכן.
ראב"ע ל' כ' ז' ד"ה והנשיאים עד "ואחרי כן כלל כל איש ואשה".
ר' שמשון רפאל הירש (תרגום מגרמנית): "... הנשיאים חשבו את הקריאה להתנדבות
כל העם לפגיעה בכבוד מעלתם, ובצפיתם שתרומת העם לא תספיק ואז יפול בגורלם
כבוד השלמת החסר, לא מהרו להשתתף בהתנדב עם. ואולם זריזות העם הכזיב את
חשבונם, עד שיצא שנשאר להם רק להביא את אבני השם וכ"ו לכנדי הכהן הגדול.
הפגם הנמצא במהלך מחשבה כזה - העמדת עצמם בשעת המפעל הלאומי הנטב מעל לעם
תחת היותם בתוך העם ואחים לנדיבי העם, ... הפגם הזה מרומז בכתב "וזכרא" החסר.
להיות נשיאי העם לא נתקיים בהם באותה שעה.

החפץ חיים (אחרי הביאו דברי רש"י כאן): והנה כאן בשביל שנתעצלו קמצה התורה אות
יו"ד. ואצל נדבת הנשיאים בפרשת נשא האריכות התורה בנדבת כל נשיא בפרשה מיוחדת
ולא כללה אותם יחד, אם כי נדבותיהם היו שוות. וכל זה ללמדנו בא, כמה חביב
להקבה"ו ענין שבני אדם עושים אותו בחבורה עם הצבור ואינם מתגאים איש על אחיו,
אף אין בהם קנאה ותחרות.
העמק דבר והנשיאים: (אחרי הביאו דברי רש"י כאן): ונראה משום שבאמת עדיין לא
נחמנו להיות נשיאים מפי ה' עד אחר הקמת המשכן, אלא הסכמת השבטים היתה שיהיו
נשיאים, משום זה כתיב חסר, שלא היו עוד בשלמות נשיאים. וע' במדבר א' ד'.
1. כיצד מעריכים כל החכמים הנ"ל את התנהגות הנשיאים?
2. מה ראה רש"י כאן ללכת בעקבות המדוש ולא בעקבות הספרי?
(וע' רש"י בראשית כג' טז' ד"ה וישקל אברהם לעפרון)
3. מהו הקשי בתורה המתורץ כאן דרך אגב בדברי החפץ חיים?
4. כמה שונה בעל העמק דבר מכל הפרושים האחרים?

ב. שאלות ודיוקים ברש"י:

- (1) כ"ג ד"ה וכל איש אשר נמצא (א) שני קשיים רצה לתרץ בזה. אלו הם? (ב) אא
מקשיין: למה הביא רשי בתרושו את ג' המינים
הנמנים בפסוק ראשונה ואת ב' המינים הנמ-
נים בסוף הפסוק והשמיים את ב' האמצעיים?
ישב קושייתם:
לשם מה מעיד לנו דבר זה, הן כבר אמרו
רש"י בפסוק כ"ד י"ד ד"ה חור ומה ראה לשנו-
תו כאן? אא
- (2) ל' ד"ה חור. אא
- (3) ל' ד"ה חור (א) בעל לבוש המורה מקשה: למה המתין רש"י עד
כאן ולא פרש לנו כל זה למעלה בפרשת כי
תשא מרק ל"א פסוק ב', פסוק ו' נסח
לענות: אא